

Aleksandra Żarynowa

Działalność Rady i Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS w latach 1985 i 1987

Ochrona Zabytków 42/1 (164), 97-98

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

umieszczonej ponownie w kościele św. Małgorzaty). Wykonano następujące prace: klejenie desek i uzupełnienie brakujących części drewna, rekonstrukcję elementów rzeźbiarskich, dezynfekcję roztworem 5-chlorofenolu, uzupełnienie otworów po owadach kitami trocinowymi, mechaniczne usunięcie przemalowań polichromii, punktowanie drobną kreską. Obrazy w płycinach zostały przepasowane na masę woskową w celu położenia łusek i pęcherzy, mechanicznie i alkoholem metylowym usunięto zanieczyszczenia i pociemniały werniks, zakitowano ubytki kitami kredowo-klejowymi, przeprowadzono werniksowanie i punktowanie techniką żywiczo-olejną.

Wykonawca: PKZ – Oddział w Warszawie, kierownik zespołu – K. Stawicka (dokumentacja – K. Stawicka, M. Puciata).

Inwestor: WKZ.

W latach 1977–1979 przeprowadzono konserwację manierystycznych zaplec-

ków stał z pierwszej ćwierci XVII w. z obrazami malowanymi przez Alberta Maliśkiewicza w 1622 r., przedstawiającymi sceny z życia zakonu norbertanów (zaplecki przeniesiono w drugiej połowie XVIII w. do kościoła cmentarnego). Prace objęły: klejenie pęknięć drewna, uzupełnienie brakujących fragmentów snycerki impregnację drewna 10% roztworem Paraloidu w toluenie, mechaniczne usunięcie przemalowań polichromii, przyklejenie pęcherzy przez dyspersję wodną poliocetanu winylu, izolację lakierem „Amidol”, uzupełnienie ubytków gruntu, punktowanie, zabezpieczenie poliwinylbutyrialem w alkoholu, pokrycie pastą woskową. Z obrazów mechanicznie usunięto werniks i przemalowania, doczyszczono terpentyną, podklejono spęcherzoną warstwę malarską gorącym roztworem kleju stolarskiego, lico i odwrocie nasączono „Aralditem” w ksylenie, zakitowano otwory po owadach kitami trocinowo-paraloidowymi z dodatkiem kredy, ubytki gruntu na gorąco 10% zapra-

wą kredowo-klejową, wykonano werniksowanie i punktowanie.

Wykonawca: PKZ – Oddział w Warszawie, kierownik zespołu – M. Rymaszewska (dokumentacja – M. Rymaszewska).

Inwestor: WKZ.

W 1987 r. przeprowadzono konserwację obrazu *Zwiastowanie* (z ołtarza głównego) z początku XVIII w., olejnego na płótnie, ze srebrnymi koszulkami. Wykonano następujące prace: oczyszczenie i zabezpieczenie metalowych koszulek, oczyszczenie lica obrazu, podklejenie łusek, kitowanie ubytków gruntu, punktowanie, werniksowanie oraz konserwację ramy (pozłożono goldmetalem).

Wykonawca: M. Bogucki (dokumentacja – M. Bogucki).

Inwestor: parafia.

Anna Wolska-Rój

Od czasu utworzenia województwa piotrkowskiego w 1975 r. funkcję Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pełni mgr Zygmunt Błaszczak. Sprawami zabytków ruchomych zajmowały się kolejno Elżbieta Delong, mgr

Bogumiła Krak-Młoczkowska, mgr Anna Wolska-Rój, zabytków architektury i budownictwa – mgr inż. arch. Jerzy Dankowski, mgr inż. arch. Małgorzata Darnos, mgr inż. arch. Robert Florek, parków i cmentarzy mgr Ja-

rosław Orzyński, Alicja Dąbrowska, Dorota Stanios, mgr Anna Wolska-Rój, zabytków archeologicznych – mgr Mirosław Szukała, mgr Piotr Gajda.

DZIAŁALNOŚĆ RADY I POLSKIEGO KOMITETU NARODOWEGO ICOMOS W LATACH 1985 I 1987

Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków, powołana do życia w roku 1965 na Kongresie w Polsce, przeżyła rok 1987 jako szczególnie ważny. W tym roku bowiem, na VIII Zgromadzeniu Generalnym ICOMOS w Waszyngtonie miała nastąpić zasadnicza zmiana zarówno w składzie jej kierownictwa, jak i w programie działalności i promowanych przez nią metodach działania. Przez ostatnie 6 lat w kierownictwie ICOMOS-u wybranym na VI Zgromadzeniu Generalnym w Rzymie nie nastąpiły prawie żadne zmiany personalne. Kierowało ono pracami tej organizacji w duchu wskazań kadry założycieli, utrzymując jak dotąd nie kwestionowany prymat Europy, jako kolebki i inspiratorki konserwacji zabytków w krajach całego świata. Już w czasie kampanii wyborczej poprzedzającej VIII Zgromadzenie widoczne były rywalizujące ze sobą dwa kierunki i dwa programy działania: program USA i Kanady i program europejski, bardziej tradycyjny, reprezentowany przez kraje Europy Zachodniej. O stanowisko prezesa ubiegało się dwóch kandydatów, reprezentujących te dwie tendencje: Jacques Dalibard (Kanada) i Roberto di Stefano (Włochy). Zwyciężyła kandydatura Roberta di Stefano popierana przez Polskę i przez inne kraje demokracji ludowej. Wybór ten gwarantował kontynuację działania w myśl idei założycieli i przewagę europejskiej myśli konserwatorskiej. Na stanowisko Sekretarza Generalnego zo-

stał wybrany Steltzer (NRD), na stanowiska 5 wiceprezesów: Webster Smitz (USA), Glemza (LRS), Tchudi-Madsen (Norwegia), Lajous (Meksyk) oraz Silva (Sri Lanka). Delegatem ds. finansów pozostał tak jak poprzednio Gazaneo (Argentyna).

Prezes Polskiego Komitetu Narodowego, prof. dr Olgierd Czerner, został wybrany do Komitetu Wykonawczego ICOMOS-u znaczną większością głosów. Okres poprzedzający VIII Zgromadzenie Generalne poświęcony był przede wszystkim, opracowywaniu dokumentu o wielkim znaczeniu – Międzynarodowej Karty Miast Historycznych, mającej uzupełnić Kartę Wenecką. Dokument ten został zatwierdzony przez VIII Zgromadzenie Generalne w Waszyngtonie.

Aktywność Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków rozwijała się na różnych polach, w szczególności współpraca z UNESCO nad realizacją Konwencji o Ochronie Dziedzictwa Światowego z 1972 r.

Opracowano nowe kryteria wpisu na Listę Dziedzictwa Światowego, dotyczące zabytków techniki, opracowano nowe metody działania dotyczącego stałej kontroli stanu obiektów wpisanych na listę.

Komitety Narodowe ICOMOS-u, w porozumieniu z Międzynarodowymi Komitetami Wyspecjalizowanymi, organizowały wiele kolokwium naukowych, pogłębiając doktrynę i rozszerzając za-

kres doświadczeń w dziedzinie ochrony, m.in.: kolokwium w Dreźnie (NRD) w 1986 r. na temat: *Zabytki jako przedmiot nauczania*, konferencja w Paryżu (Francja) w 1986 r., na temat kryteriów wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa obiektów architektury przemysłowej, kolokwium na temat nauczania konserwacji (Warszawa, 1987 r.), seminarium na temat ochrony i rewitalizacji miast historycznych w Petropolis (Brazylia) w 1987 r., seminarium na temat wdrażania Konwencji o Ochronie Dziedzictwa Światowego, przeznaczone dla służb konserwatorskich, w Bamako (Mali) w 1987 r. i inne. W miesiąc po zakończeniu obrad VIII Zgromadzenia Generalnego ICOMOS-u odbyło się w Polsce (w Zamku Królewskim w Warszawie) zebranie sprawozdawczo-wyborcze Polskiego Komitetu ICOMOS, które dokonało podsumowania 3-letniej działalności i wyboru nowych władz PKN ICOMOS. Działalność Komitetu w latach 1985–1987 została przedstawiona w obszernym sprawozdaniu, którego najważniejsze punkty podajemy w tej kronice.

W ciągu 3 lat Polski Komitet zorganizował 6 zebrań plenarnych, 3 konferencje krajowe otwarte, o zasięgu międzyresortowym i 3 kolokwia międzynarodowe. Działalność międzynarodowa, polegająca na zapraszaniu do Polski wybitnych przedstawicieli ochrony zabytków z całego świata i organizowaniu dla nich seminariów, połączonych z objazdem po Polsce – została wznowiona po pa-

roletniej przerwie. Uczestnikami tych spotkań byli przedstawiciele najwyższych władz organizacji międzynarodowych: UNESCO, ICCROM i ICOMOS. We współpracy międzynarodowej nacisk położono na współpracę z organizacjami o podobnych celach, jak np. IFLA (Międzynarodowa Federacja Architektów Krajobrazu) oraz Komitetów Międzynarodowych ICOMOS-u, w szczególności Komitetu ds. Nauczania. Zainicjowany przez Polskę Komitet powstał w 1984 r. Jego kierownictwo powierzono prof. Andrzejowi Tomaszewskiemu, a Polski Komitet objął patronat nad jego działalnością.

W roku 1987 (w lipcu) odbyło się w Warszawie wspomniane już kolokwium na temat nauczania z udziałem przedstawicieli 15 krajów oraz ICCROM-u i UNESCO. Polska w tym gronie może odrywać rolę wiodącą, ma bowiem bogate i długoletnie doświadczenia w dziedzinie nauczania ochrony zabytków. Tematem głównym było *Nauczanie konserwacji i międzynarodowa współpraca nauczających*. Obrady w Zamku Królewskim w Warszawie toczyły się w formie „okrągłego stołu” i były przeplatane zwiedzaniem zabytków i pracowni konserwatorskich.

Współpraca z innymi komitetami wyspecjalizowanymi była hamowana brakiem dewiz na wyjazdy zagraniczne naszych specjalistów. Jedynie w zakresie konserwacji parków i ogrodów oraz konserwacji kamienia można odnotować pewne sukcesy.

Polski Komitet współpracował również przy tworzeniu Międzynarodowej Karty Miast Historycznych. Ten ważny dokument stanowi uzupełnienie Karty We-

neckiej z roku 1964. Uważając pierwszy projekt Karty Miast za nieudany, Polski Komitet opracował i przesłał do władz ICOMOS-u własny projekt, oparty głównie na Rekomendacji UNESCO dotyczącej ochrony miast i dzielnic zabytkowych i tradycyjnych (Warszawa – Nairobi, 1976). Niektóre postulaty z polskiego projektu zostały przyjęte. Niestety, nie wszystkie były uwzględnione i ostateczny kształt wydanego dokumentu nie zadowala w pełni członków Polskiego Komitetu. Należy jednak traktować ten dokument jako deklaracyjny, doceniając jego znaczenie jako międzynarodowego apelu, dotyczącego ochrony miast historycznych na całym świecie.

W latach 1985–1987 Polski Komitet ICOMOS-u zorganizował kilka konkursów i wystaw, związanych z ochroną zabytków. Powoływane co roku przez Komitet jury przyznawało nagrodę im. Jana Zachwatowicza za najlepszą pracę dyplomową w dziedzinie ochrony zabytków. Główną nagrodą był ustanowiony przez Ministerstwo Kultury i Sztuki dwutygodniowy pobyt za granicą, mający na celu pogłębienie znajomości tego zagadnienia. W roku 1986 nagrodę otrzymał Maciej Świątkowski z Akademii Rolniczej w Warszawie, w roku 1987 – Maria Persak z Politechniki Warszawskiej, natomiast w roku 1988 – Jadwiga i Krzysztof Wielgusowie z Politechniki Krakowskiej.

Komitet rozszerzył też – w omawianym okresie – swoją działalność w zakresie współpracy z międzynarodową organizacją Jeunesse et Patrimoine (Młodzież i Zabytki) afiliowaną przy ICOMOS-ie. Podkomitet kierowany

przez mgr Tadeusza Zielniewicza zorganizował obozy studyjne dla młodzieży zagranicznej i polskiej w Janowcu nad Wisłą. Nasza młodzież wyjeżdżała na obozy letnie do Francji.

Zebranie plenarne Komitetu, w październiku 1987 r. nakreśliło również plan działania na lata następne. Poza dotychczas prowadzoną działalnością Polska została powołana na organizatora międzynarodowego centrum szkolenia konserwatorskiego o zasięgu regionalnym, w powiązaniu z działaniem Międzynarodowego Centrum Konserwacji i Restauracji Dóbr Kultury w Rzymie (ICCROM).

To ważne i odpowiedzialne zadanie Polska ma zamiar spełnić w oparciu o Politechnikę Krakowską i inne wyższe uczelnie, zajmujące się problematyką konserwacji i ochrony. Organizacją ośrodka zajmie się Ministerstwo Kultury i Sztuki. Polski Komitet ma opracować program szkolenia, wskazać wykładowców. Otwarcie ośrodka przewidziano na rok 1990 w Krakowie. Zebranie plenarne wybrało nowe władze Polskiego Komitetu ICOMOS na lata 1988–1990, w następującym składzie: prof. dr Olgierd Czerner – prezes, mgr Tadeusz Zielniewicz, dr Bohdan Rymaszewski i prof. dr Andrzej Tomaszewski – wiceprezesa, mgr Andrzej Michałowski – sekretarz generalny, mgr inż. arch. Jacek Cydzik – skarbnik, doc. dr Marian Arszyski, prof. dr Janusz Bogdanowski, prof. dr Krzysztof Pawłowski, dr Mirosław Przyłęcki i prof. dr Jerzy Stankiewicz – członkowie Zarządu.

Aleksandra Żarynowa

200 LAT RATUSZA W ŁĘCZYCY

Trzy organizacje społeczne działające w Łęczycy: Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej, Towarzystwo Naukowe Płockie – Oddział w Łęczycy i PTTK – Oddział w Łęczycy – zorganizowały 18 kwietnia 1988 r. uroczyste spotkanie dla upamiętnienia dwusetnej rocznicy położenia kamienia węgielnego pod budowę ratusza łęczyckiego, który to fakt miał miejsce 17 kwietnia 1788 r.

Na uroczystość złożyły się: część artystyczno-historyczna w ratuszu, zwiedzanie zabytków w Łęczycy i Tumie oraz spotkanie podsumowujące imprezę.

Słowo wstępne w reprezentacyjnej sali ratusza wygłosił przewodniczący Towarzystwa Naukowego Płockiego – Oddział w Łęczycy, mecenas Władysław Zarachowicz zapowiadając występ zespołu regionalnego Gminnego Ośrodka Kultury z Witoni k. Łęczycy oraz wygłoszenie dwóch referatów.

Występ 15-osobowego zespołu w historycznych strojach łęczyckiej szlachty zagrodowej, który odśpiewał regional-

ne utwory Ziemi Łęczyckiej oraz pieśni patriotyczne, spotkał się z gorącym przyjęciem zebranej publiczności. Bardzo miłym akcentem było wręczenie zespołowi pamiątkowego medalu Płocka przez prezesa TNP, dr inż. Jakuba Chojnackiego.

Pierwszy referat pt. *Łęczycza średniowieczna* wygłosił doc. dr Ryszard Rosin, który podkreślił duże znaczenie polityczne Łęczycy w średniowieczu, zwłaszcza w XIV, XV i XVI w., kiedy to Łęczycza gościła królów, dostojników świeckich i duchownych. Miasto było wtedy znaczącym ośrodkiem handlu i rzemiosła. Autor podjął próbę ustalenia daty lokacji miasta, co nie jest rzeczą prostą ze względu na brak zaginionych, źródłowych dokumentów. Umieścił ją w latach 1237–1267 zapowiadając szczegółowe opracowanie zagadnień w powstającej monografii miasta Łęczycy.

Drugi referat pt. *Historia budowy ratusza w Łęczycy* wygłosiła mgr Wanda Puget z Warszawy. Przedstawiła bar-

dzo interesujące wypisy archiwalne, opisujące przebieg uroczystego położenia kamienia węgielnego pod budowę ratusza. Omówiła również obszerne panujące wówczas warunki społeczne i bytowe w mieście, a na ich tle przebieg budowy podając przy tym charakterystykę budowniczego ratusza Jakuba Kubickiego, znanego i cenionego architekta z czasów króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Mgr Włodzimierz Szafiński, prezes Oddziału PTTK w Łęczycy i Grażyna Ślubowska, przewodnicząca Koła Przewodników PTTK oprowadzali zebranych po mieście i jego zabytkach, a następnie wszyscy udali się do Tumy, aby zwiedzić romańską kolegiatę.

Po zwiedzeniu zabytków uczestnicy spotkania i przedstawiciele władz miasta zebrali się w klubie NOT-u w celu omówienia i sprecyzowania wniosków dotyczących ratowania zabytków. Tę część imprezy prowadził mgr in. Bolesław Solarski, przedstawiając dotychczasowy przebieg interwencji i starań